

Avfallsnämnden

Förslag till avfallsplan för Stockholm 2025-2030. Beslut om antagande

FÖRSLAG TILL BESLUT

Avfallsnämnden föreslås besluta

att anta föreliggande förslag till avfallsplan för Stockholm 2025–2030

föreslå kommunfullmäktige att anta förslaget till avfallsplan för Stockholm 2025–2030

föreslå kommunfullmäktige att uppdra åt stadens nämnder och styrelser att följa avfallsplanen

Christian Rockberger
Förvaltningschef

Bilagor:

Bilaga A Förslag till avfallsplan för Stockholm 2025-2030 med bilagor A1-A6

Bilaga B Redovisning av yttranden avfallsplan 2025-2030

Sammanfattning

En avfallsplan är ett lagstadgat strategidokument för hela staden. Den innehåller mål för avfallshanteringen samt åtgärder för hur målen ska kunna uppnås. Avfallsplanen ska fungera som ett planeringsinstrument för stadens avfallshantering. Avfallsplanen utgör ena delen av kommunens renhållningsordning där avfallsföreskrifterna är den andra.

Revidering av de kommunala föreskrifterna för avfallshanteringen i Stockholm utfördes i en egen process under hösten 2023 med beslut i avfallsnämnden den 7 december 2023.

Avfallsplanen för 2025–2030 är i stort en revidering av nu gällande plan. Revideringen har gjorts utifrån lagstiftning, nationella och regionala miljömål, stadens miljöprogram, stadens klimathandlingsplan och andra strategidokument samt vision om hur stadens avfallshantering ska se ut framöver. Idéer och synpunkter som kommit fram i dialog med berörda förvaltningar, bolag och andra aktörer har också bidragit till resultatet.

De fyra huvudmålen som finns i nuvarande avfallsplan har behållits. Målen behandlar resurseffektiv avfallshantering, nedskräpning, tillgänglighets- och arbetsmiljöaspekter samt avfallsfrågans roll i samhällsplaneringen. De fyra huvudmålen har brutits ned till mer detaljerade delmål för planperioden, 2025–2030.

Avfallsplanen har ställts ut och sänts på remiss för yttrande från mitten av mars till mitten av april 2024. Ett drygt trettiotal instanser, varav de flesta är nämnder eller bolag inom staden, har kommit in med yttranden. Inkomna synpunkter har analyserats och sammanställts och i relevanta fall arbetats in i det slutgiltiga dokumentet.

Efter att avfallsplanen har antagits i avfallsnämnden ska den också antas av kommunfullmäktige.

Den slutgiltiga versionen kommer att kompletteras med illustrationer och omarbetas layoutmässigt.

Bakgrund

Varje kommun ska ha en renhållningsordning som har antagits av kommunfullmäktige (MB 15 kap. 41 §). Stadens nuvarande avfallsplan gäller för åren 2020–2024.

Avfallsplanen utgör ena delen i kommunens renhållningsordning, medan den andra delen utgörs av avfallsföreskrifter. Revideringen av föreskrifterna gjordes senast 2023 och slutversion beslutades i avfallsnämnden den 7 december 2023.

Avfallsplanen är ett visions- och styrdokument för alla som bor och verkar i staden och har en viktig funktion att fylla när staden förtätas. Att planera för en väl fungerande, kostnadseffektiv och miljömässig avfallshantering är viktigt, och med avfallsplanen kan uppsatta mål och valda strategier tydliggöras för berörda parter.

Ärendet

Framtagande av slutgiltigt förslag till avfallsplan

Framtagandet har följt Naturvårdsverkets föreskrift (NFS 2020:6) om innehållet i en avfallsplan.

En väl fungerande avfallshantering förutsätter aktiva insatser från många olika parter och berör samtliga av stadens bolag och förvaltningar, men också andra aktörer som

exempelvis fastighetsägare och verksamheter. Med utgångspunkt i lagstiftning, nationella och regionala miljömål samt stadens miljöprogram, klimathandlingsplan och andra styrdokument har mål satts upp för avfallshanteringen. Åtgärdsbehoven för hur målen ska kunna uppnås har identifierats. Vem som ska eller kan utföra åtgärderna och hur målen ska följas upp har angivits samt tidpunkt för när åtgärderna förväntas vara genomförda.

Måluppfyllelsen vid halvtid i nu gällande avfallsplan har följts upp och analyserats och resultatet har bidragit till framtaget förslag till ny avfallsplan. Kundundersökningar och plockanalyser av hushållens avfall har också använts som underlag. I arbetet med att ta fram mål och dra upp riktlinjer för avfallsplanen har dialoger hållits med förvaltningar och bolag inom staden samt andra berörda aktörer. Idéer och synpunkter som kommit fram i dialogerna har bidragit till resultatet.

Avfallsplanen har ställts ut under perioden från mitten av mars till mitten av april 2024. Förslaget har också sänts på remiss till ett sextiotal instanser. 32 yttranden har inkommit varav de flesta är från nämnder eller bolag inom staden. Inkomna yttranden har analyserats och sammanställts och i relevanta fall arbetats in i det slutgiltiga dokumentet. En redovisning av inkomna yttranden och hur synpunkter har hanterats finns i Bilaga B. Under tiden för framtagandet av ny avfallsplan har också nytt miljöprogram och ny klimathandlingsplan för staden varit under framtagande. Det slutgiltiga förslaget till avfallsplan är så långt som möjligt anpassat efter hur dessa är tänkta att utformas.

En undersökning om huruvida avfallsplanen anses medföra betydande miljöpåverkan enligt gällande kriterier i miljöbedömningsförordningen (2017:966) genomfördes under maj till juni 2023. Undersökningen konstaterade att planen inte uppfyller kriterierna för betydande miljöpåverkan. Beslut om detta fattades i avfallsnämnden 14 september 2023.

Synpunkter rörande frågor som helt eller delvis ligger utanför avfallsplanens ändamål kommer att delges berörda verksamheter inom staden. För Stockholm Vatten och Avfall kommer det att utgöra ett bra underlag för verksamhetsplaneringen.

Smärre kompletteringar och ändringar av redaktionell karaktär kan komma att göras efter antagandet. Den slutgiltiga versionen kommer att kompletteras med illustrationer och omarbetas layoutmässigt.

Planens innehåll

Förslaget till ny avfallsplan tar sin utgångspunkt i nu gällande plan. Långsiktiga visionsmål, innehåll i huvudmål och delmål har reviderats och kompletterats. Några delmål är helt nya och några har flyttats till annat huvudmål.

En förändring jämfört med tidigare plan är att planperioden har utökats från fyra till sex år. Detta för att möjliggöra ett grundligt genomförande av planens åtgärder innan det är dags att börja ta fram nästa avfallsplan. En längre planperiod som sträcker sig till 2030 innebär också att avfallsplanen kommer att gå i takt med närbesläktade styrdokument såsom stadens miljöprogram. I förslaget till ny avfallsplan är strukturen för delmål utvecklad med tydligare utpekade huvudansvariga för genomförande av åtgärderna. Samtliga åtgärder är tidssatta med slutdatum under planperioden. I den nya avfallsplanen finns fler indikatorer istället för siffersatta delmål. Beskrivning av indikatorer och målvärden har utvecklats och följer former som tagits fram i arbetet med klimathandlingsplanen.

De fyra huvudmålen har varsin vision med sikte på 2040 som knyter an till stadens vision. Huvudmålen är:

- 1 Avfall från boende och verksamma i staden minskar och det som ändå uppkommer ska tas om hand resurseffektivt
- 2 Nedskräpningen i staden ska minska
- 3 Avfallshanteringen ska anpassas till människan
- 4 Avfallshantering ska vara en självklar del i stadens fysiska planering

De fyra huvudmålen har sedan brutits ned till mer detaljerade delmål för planperioden, 2025–2030. Under varje delmål presenteras åtgärder och indikatorer med målvärden.

Fokus under planperioden kommer att vara de nya lagkrav som medför att insamling av förpackningar och textil under kommunalt ansvar ska införas. Denna utveckling tillsammans med åtgärder för förebyggande och återbruk förväntas bidra till den klimatomställning som staden ska genomföra. Planen fokuserar även tydligt på de utmaningar som ökade lagkrav på avfallshantering medför gällande ytbehov och funktion i täta urbana miljöer.

Avfallsplanen består av ett huvuddokument samt flera bilagor. Bilagorna innehåller bland annat en sammanställning av åtgärdsförslagen i huvuddokumentet, bakgrundsfakta och nulägesbeskrivningar samt uppgifter om anläggningar och nedlagda deponier. Flera av bilagorna utgör delar som enligt Naturvårdsverkets föreskrift (NFS 2020:6) ska ingå i en avfallsplan.

Inkomna yttranden och revideringar

Flertalet av yttrandena har uttryckt sig positivt till avfallsplanen och tycker att den är genomarbetad, ambitiös och framåtsyftande. Många är också positiva till en förlängd planperiod som också sammanfaller med kommande versioner av stadens miljöprogram och klimathandlingsplan.

Mål och delmålsformuleringar är oförändrade jämfört med utställningsversionen.

Beskrivande texter har i viss mån kompletterats utifrån inkomna synpunkter. Det gäller framförallt mål 4 där viktiga aspekter som behöver beaktas i stadsplaneringsprocessen har lagts till. Det inledande kapitlet har aktualiserats och ett avsnitt som kort beskriver utställning och remissförfarande har lagts till. Några åtgärder har formulerats om och förtydligats.

Sju åtgärder har lagts till utifrån önskemål och behov som framkommit i inkomna synpunkter, bland annat har åtgärder som förstärker rättviseperspektivet och tillgänglighet lagts till, se Tabell 1.

Sex åtgärder är borttagna jämfört med utställningsversionen, se Tabell 2. Det handlar dels om en åtgärd av klimatkaraktär som ändå hanteras i stadens klimathandlingsplan, dels om åtgärder som genom omformuleringar har inrymts i andra åtgärder.

Tre indikatorer har tagits bort då det konstaterats svårt att ta fram tillförlitliga eller för avfallsplanen relevanta mätdata, se . En indikator har lagts till, se Tabell 4.

Aktörer ansvariga för genomförande har ändrats för ett fåtal åtgärder. Medverkande aktör har för någon åtgärd strukits och för ytterligare någon åtgärd tillkommit. I några fall har genomförandedatum ändrats.

I utställningsversionen av avfallsplanen fanns för vissa åtgärder hänvisning till åtgärder som också återfanns i dåvarande arbetsdokument för miljöprogrammet och klimathandlingsplanen. Eftersom både miljöprogrammet och klimathandlingsplanen fortfarande är under framtagande och fortsatta revideringar av innehåll är att vänta har hänvisningarna gjorts om i slutversionen av avfallsplanen. Hänvisningarna pekar enbart på respektive styrande dokument, utan vidare detaljer om mål- eller åtgärdsnumrering. Detta för att undvika felaktiga hänvisningar. De åtgärder som är relevanta för avfallsplanen har behållits.

Tabell 1. Åtgärder som har lagts till enligt behov som har identifierats i inkomna synpunkter

Delmål	Tillagd åtgärd	Ansvarig
1.5	Byggande bolag och förvaltning säkerställer rapportering och statistik från anläggningsprojekt för att kunna bidra till framtagandet av en indikator för anläggningsprojekt	Miljö- och hälsoskydds nämnden, byggande nämnder och bolagsstyrelser
2.1	Arbeta systematiskt med insatser för att motverka nedskräpning och dumpning vid återvinningsstationer	SVOA
2.1	Successivt sätta upp dricksvattenfontäner i hela staden	Stadsdelsnämnderna, trafiknämnden, SVOA
3.1	Genomföra en tillgänglighetsinventering på stadens återvinningscentraler och återbruk	SVOA
3.1	Utreda rättviseperspektiv, jämställdhetsaspekter och övriga aspekter kopplat till social hållbarhet för nuvarande avfallstjänster	SVOA
3.2	Säkerställa god arbetsmiljö i stadens verksamheters interna avfallshantering	Alla nämnder och bolagsstyrelser
4.4	Utreda alternativ för fastighetsnära insamling av förpackningar	SVOA, stadsbyggnadsnämnden, exploateringsnämnden, trafiknämnden, bostadsbolagen

Tabell 2. Åtgärder som har tagits bort i slutversionen

Delmål	Borttagen åtgärd	Orsak
1.1	Genomföra strategisk kommunikation utifrån syfte och mål gentemot rätt målgrupper med anpassade budskap i genomtänkta kanaler	Har bedömts vara mer av ett verktyg som ryms inom annan åtgärd i delmål 1.1
1.1	Genomföra insatser för att öka kännedomen om och användningen av stadens delningsplattformar, exempelvis Stocket och kommande plattform för byggåterbruk	Ågården var hämtad från tidigare arbetsversion av stadens klimathandlingsplan, men har sedan tagits bort. Insatser kopplat till Stocket finns kvar i annan åtgärd i delmål 1.1
1.2	Utreda förutsättningarna för att skapa en plattform (materiallager) där spill och överblivet material från verksamheter och industrier kan förmedlas och komma till nytta i exempelvis skolor och förskolor	Har bedömts svår att genomföra. Utmaningar med att säkerställa om det kemiska innehållet i material från verksamheter och industrier är lämpligt som lekmaterial eller pedagogiskt material
1.3	Minska klimatpåverkan från stadens IT-utrustning genom ökad cirkularitet	Har bedömts som mindre relevant för avfallsplanen, men finns kvar i aktuell version av klimathandlingsplanen
1.5	Utreda förutsättningar för återbruksdepåer av bygg- och anläggningsmaterial för stadens verksamheter lokalt	Ågården var hämtad från tidigare arbetsversion av stadens klimathandlingsplan. Har slagits ihop med annan åtgärd i delmål 1.5 som också innefattar planering
1.5	Planera för återbruksdepåer av bygg- och anläggningsmaterial för stadens verksamheter	Ingår i annan åtgärd 1.5

Tabell 3. Indikatorer som har lagts till i slutversionen

Delmål	Tillagd indikator	Orsak
1.4	Andel matavfall utsorterat i Gröna påsen som går till rejekt (%)	Separatinsamling av matavfall och Gröna påsen är två skilda system. För kvalitativ uppföljning av rejekt behövs två skilda indikatorer för respektive system

Tabell 4.. Indikatorer som har tagits bort i slutversionen

Delmål	Borttagen indikator	Orsak
1.4	Andel hämtställen med matavfallsinsamling i stadens verksamheter	Har bedömts kräva alltför stor arbetsinsats i relation till nytta. Utsortering av matavfall är idag ett nationellt obligatorium varför samtliga av stadens hämtställen bör införa matavfallsinsamling under planperioden

3.2	Andel åtgärdade arbetsmiljöärenden på återvinningscentraler	Har bedömts svår att följa upp då ärenden oftast hanteras internt av SVOAs upphandlade samarbetspartners. Uppföljning görs i löpande drift
3.4	Andel elfordon för transport till behandlingsanläggningar från återvinningscentraler	Krav ställs redan i upphandlingar där miljözon 3 ska uppfyllas för samtliga fordon

Konsekvenser av avfallsplanen

Planen medför i huvudsak en positiv och rättvis utveckling för boende och verksamma samt för miljön i staden. Avfallsplanen bidrar till uppfyllande av andra planer och program, framförallt stadens miljöprogram och klimathandlingsplan. Planen bidrar även till att förtydliga avfallshanteringens behov av tillgång till mark i staden.

Vissa av åtgärdsförslagen kan innebära ökade kostnader både för staden och för fastighetsägare jämfört med idag. Detta bör dock relateras till de kostnader som uppkommer vid avsaknad av planering och styrning, vilka ofta kan bli än högre. Flertalet av de förväntade kostnadsökningarna springer ur förändrade lagkrav.

Förhoppningen är att ett genomförande av avfallsplanen och dess åtgärder kommer att bidra till beteendeförändring och en bättre och effektivare planering och hantering av avfall i staden, där mer resurser cirkuleras och mer av det avfall som uppstår materialåtervinns.

Fortsatt tidplan

Datum

13 juni

Hösten 2024

1 januari 2025

Aktivitet

Förslag till slutlig avfallsplan i avfallsnämnden

Behandling i KS och KF

Ikraftträdande

SLUT